

LÁSZLÓ NOÉMI DÉLVIDÉK

Napsütötte délen sok fura nemzetség,
sok fura történet, háború és béke,
hol a magyar támad, hol a török támad,
Hunyadi Jánosra, deli Szkander bégre;
napsütötte délen, tán az Adriától,
hullámszik a föld is, ahány féle-fajta,
fölső nagy ég bámul alsó kék egekbe,
Zrínyi, Kosztolányi ringatózik rajta;
napsütötte délen hímes szoknyarendek
csipkeharang módra inganak a szélben,
hetyke kalpagokban halvány árvalányhaj,
nótafoszlány zümmög benne észrevétlen;
napsütötte délen mandulafa sarjad,
füge hull, nedvét a friss talaj felissza,
szétszórt csapatokban Magor nemzetsége
zúgó halántékkal tekint vissza.

Gólya, gólya, gilice,
Kendervágó vadréce,
Kerüld meg a világot,
Hozz egy karéj kalácsot!
Gólya, gólya, hosszú láb,
Hol kezdődik a világ?
Gólya, gólya, rövid láb,
Hol végződik a világ?

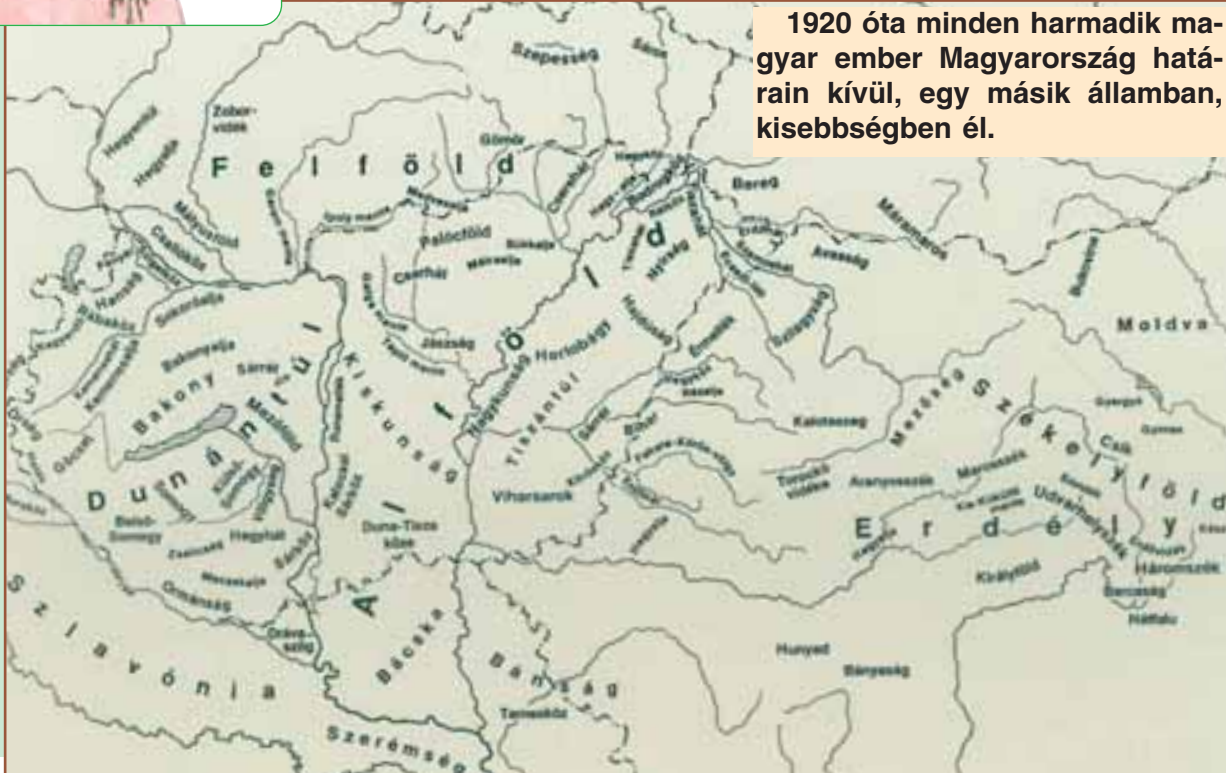

E húsvét ünnepnek
második reggelén
jól tudják azt magik,
mért jöttem ide én.

Az idén korán van Húsvét, de szerencsére
itt, a Kárpát-medence déli vidékén hamarabb
jön a tavasz.

Bánság, Bácska, Szerémség, a Drávaszög,
Szlavónia, Muraköz magyar tájaira igyekezve sűrűn elő kell vennünk
az útlevelünket, hiszen ezek a vidékek ma 3 országhoz, Szerbiához,
Horvátországhoz, Szlovéniához tartoznak.

1920 óta minden harmadik ma-
gyar ember Magyarország hatá-
rain kívül, egy másik államban,
kisebbségben él.

– Magyarország déli tartományait – meséli **Deák Árpád tanár bácsi** –, ahol akkor még 700.000 magyar élt, 1920-ban az újonnan alakuló szláv államhoz, **Jugoszláviához csatolták**. A magyarok mellett szerbek, horvátok, szlovének, bosnyákok, makedónok, albánok éltek ebben a tarka népeességű országban. Hetven év múltán, 1990-ben Jugoszlávia 5 államra oszlott, sajnos nem békésen, hanem öt éven keresztül dúló háború árán, amelyben a sok áldozat közt ártatlan magyarok ezrei is szenvedtek, kényszerültek menekülésre, veszítették életüket, és sok magyar város, falu, történelmi emlék, templom pusztult el.

A horvátországi Valkóvárat (Vukovar) például 1991-ben a szerbek 3 hónapig ostromolták. A harcokban 7500 horvát és magyar esett el. A háború nyomai még ma is lépten-nyomon felbukkannak, de a sebek lassan eltűnnek.

A legutóbbi háború nagy károkat okozott. A faluban most sok üres ház van. Elég sok a fiatal, sokan járnak középiskolába, és vannak főiskoláink, egyetemistáink is. Ha ezek a fiatalok mind hazajönnének, munkát találnának, és családot alapítanának, ismét benépesülne a falu. Tele lenne étellel és vidámsággal. Minden háznak lenne gazdája, mindenki szépítené, csinosítaná környezetét.

Bosanac Andrea, Csúza

Radnity Tomislav, Szabadka

Szerbia Vajdaságnak is nevezett tartományában 250.000 magyar él. **Szabadka** városát IV. Béla királyunk alapította a tatárjárás után, majd Hunyadi János innen irányította a déli határok védelmét. A XIX. század második felében a város gyors fejlődésnek indult, Magyarország déli központja lett. Ekkor épült a ma is működő színház, az elegáns városháza, amelyet Zsolnay kerámia díszít gazdagon. Fényűző termeiben ma is pezsgő művelődési élet zajlik.

A szabadkai városháza

Fontos oktatási, művelődési központ Újvidék (Novi Sad) is.

Szabadka híres szülőtte **Kosztolányi Dezső**. Ismeritek **A játék** című versét?

A játék, az különös.
Gömbölyű és gyönyörű,
csodaszép és csodajó,
nyitható és csukható,
gomb és gömb és gyöngy, gyűrű.
Bűvös kulcs és gyertya lángja,
színes árnyék, ördöglámpa.

Pétervárad mintha ma is
örködné Újvidék fölött

NÉMETH ISTVÁN
**MÁLNA-
VÁRAD**

Ahogy a kocsi fölrobog a Duna-hídra, s bal kéz felől föl bukkan a régi vár körvonala, a hátsó ülésen fölzeng a tücsökzene:

– Pétervárad, Pétervárad! –
cirpeli Kata lelkesülten.

Attila így folytatja:

– Pétejvájam, Pétejvájam!

Nagyapa meglepődve fordul hátra:

– Hogy monddod, Attila?

– Pétejvájam! – a még mindig selypítő Attila mindnyájunk Péterváradját teljesen magának sajátította ki.

A robogó kocsi máris befut az alagútba, Kata és Attila örömére. A kocsi az alagút sárga világában is széleseben fut, a két lurkó a hátsó ülésen ki se tombolhatja magát, máris új megénekelni való tárul a szemük elé: a Fruska gora!

Hát ez csakugyan inkább olyan fruskácska az igazi, komoly hegyek között, de erről ő semmit se tud, mert nincs mihez hasonlítania magát. Önmagában áll, lustán elnyújtózva a Duna mellett, mintha abból nőtt volna ki, pedig nem abból nőtt ki, sziget volt abban

a néhai nagy Pannon-tengerben, amely hiába volt mégakkora, ha mára csupán a neve maradt fenn.

Kata és Attila szereti a szigetes meg tengeres történeteket az egykori Pannon-tengerről, de most a kiszállással vannak elfoglalva, mert máris megérkeztek nagyapa kertjébe, ahol igazi tücskök, nagy zöld gyíkok és egészen apró levelibé-kák láthatók, meg hangyaboly, amely nem más, mint a hangyák vára. Várja is nagyapa, mikor rikkantja el magát Kata.

– Hangyavárad!

S természetesen Attila sem maradhatna le:

– Hangyavájam!

De most csodák csodája hallgat mind a kettő. Elnémította őket a gubancos málnabokor. Megállnak előtte, és szedik a nagy málnaszemeket.

Nagyapa szólal meg helyettük:

– A medvék is szeretik a málnát, tudjátok-e?

– Tudjuk – válaszol Attila málnalétől maszatosan. – Hol vannak a medvék, nagyapa?

CSORBA BÉLA
A DUNÁBAN

A Dunában úszik egy cimbalom,
rajta játszik hat bakmajom.

A Dunában úszik Kelemen,
elvitte szegényt a szerelem.

A Dunában úszik Ria, Dóra,
Kelement mentik virradóra.

A Dunában úszik koronám,
ne legyek soha csószkirály.

A Dunában úszik egy virág,
tüskéin gubbaszt a nagyvilág.

A Dunában úszik a bocskorom,
csak te ne ússz el, bocs korom.

– Arra fönt, a sűrűben.

– Nagyon messze? – kérdi,
s megáll egy pillanatra a málnászással.

– Legalább tíznapi járóföldre innen.

– Akkor jó – nyugszik meg,
mintha tudná, mi az a tíznapi járóföld.

– Kis buta – kezdi oktatni Kata. – A medvék Medveváradban laknak.

– Medvevájamban? – tűnődik el egy pillanatra: – Nem is tudtam, hogy van Medvevájam. Majd megnézzük. De előbb jóllakunk málnával.

Palics régi híres fürdőhely, ma is
csalogatja a sportolni, pihenni vágyókat

Szendrő vára

Galambóc vára Zsigmond király idejében került török kézre, de néhány évtized múlva Kinizsi Pál visszafoglalta.

Hej, de szép mező a vracasai mező! Ott terül el Nándorfehérvár mellett, s a török Szendrő várából le-lecsapott, hogy kárt tegyen a magyarokban. A székelyek a magyarokkal együtt vitézül védelmezték Nándorfehérvárt, s helyt állottak a vracasai mezőn is.

Egyszer Ali basa, a törökök legerősebb vitéze kivágatott Szendrő várából, és a vracasai mezőn elkezdett kiáltozni:

– Hé, magyarok! Ki mer velem szembeszállni?

Amikor látta, hogy a magyarok haboznak, késlekednek, gúnyolni, ócsárolni kezdte őket.

Dózsa György megalékelte a csúf szavakat.

– Elég a szóból, ebhítű törökje! Megvívok én veled az én Jézusomért! – ugratott középre.

Mindjárt kijelölték a magyar meg a török igazlátókat, ők ügyelnek arra, hogy a párviadal rendben folyjon.

A vívók a mező szélére lovagoltak, úgy álltak fel egymással szemben. Az igazlátók jelt adtak. A lovasok megsarkantyúzták paripájukat, csak úgy surrogott-burrogott a levegő. Nagy csattanással összecsaptak. A két vitéz lándzsája miszlikbe szakadt, de egyik sem tudta a másikat kivetni a nyeregből.

Ekkor Dózsa kardot rántott, Ali basa is kihúzta a görbe kardját. Úgy összecsaptak, hogy a két kard szikrát vetett. A második

összecsapásban Dózsa megsebesítette a törököt, harmadszorra úgy odavágott, hogy Ali basa ájultan fordult le lováról.

Dózsa egyetlen csapással lefejezte, a díszes fegyvereket magához vette, mert ez mint zsákmány őt illette, aztán visszavágatott a várba. Utánavágattak a magyar és székely vitézek is.

Mire a török észbe kapott, vége volt a viadalnak, vége Ali basa életének, de még a török dicsőségnek is.

Dózsa György vitézségén felbuzdulva mi is beneveztünk egy csacsiversenyre.

Szerémi György nyomán

Mi lett Dózsa György tragikus sorsa?

DEÁK FERENC rajza

A 900 éves aracsi pusztatemplomot – oly sok várunkhoz, templomunkhoz hasonlóan – rommá harapdálta a történelem.

Az időt méri, de kongatni nem tud. Ezt a napórát Zomborban, a piactéren fényképeztük.

Horvátország történelme összefonódott a magyar királyságéval. 1092-ben Szent László királyunk megszerezte az északi tartományokat, majd fia, Könyves Kálmán a horvát koronát. 800 évig a magyar királyok voltak Horvátország királyai. A horvát nemesi családok, a Zrínyiek, Erdődyek, Franjepánok fontos szerepet játszottak a magyar történelemben.

Zágráb

Zágrábot, Horvátország fővárosát Szent László királyunk alapította 1094-ben. A hajdani püspöki székhely székesegyházában őrzik Szent László palástját. A templom freskóin több magyar király képét lehet felfedezni.

Záráért Kálmán király és II. Endre sokat csatázott Velencével. A ma is álló Mária-templomot Könyves Kálmán, a Szent Simon templomot Nagy Lajos királyunk építtette.

1241-ben IV. Béla családjával Dél-Horvátország Trau (ma Trogir) nevű városába menekült. A tatárok hiába követelték, a város nem adta ki magyar-horvát királyát. IV. Béla Trauban fogadta meg, hogy ha visszanyeri országát, nemrég született gyermekét Istennek ajánlja. A kis királylányt Szent Margitként tiszteljük, a szigetet, ahol apáca volt, Margitszigetnek hívjuk.

A zágrábi székesegyház

A zárai Mária-templom

Súghatok?

Mi volt a Margitsziget korábbi neve?

Varasd

Mátyás király
fia, Corvin János

Varasd a Hunyadiak birtoka volt. Mátyás király halála után fia, **Corvin János** birtokolta a vidéket, és itt is halt meg.

A Zrínyi családnak több vára is volt a környéken. **Csáktornya** várában született Zrínyi Ilona, és itt írta **Zrínyi Miklós** a **Szigeti veszedelem** című művét, melyről a februári Napsugárban olvastatok.

Zrínyi-Frangepán vár

Kiről szól ez a hőskötemény?

Eszék

Néhány éve, amióta felépült a modern oktatási és művelődési központ, **Eszék** a horvátországi magyarok fővárosa lett.

Horvátország adriai kikötője, **Rijeka** 1868 és 1918 között **Fiume** néven Magyarország tengeri kapuja volt, innen vitték a Kárpátok fáját a világ minden irányába. A modern kikötőt **Baross Gábor** építette ki, a kormányzósági palota magyar díszítést kapott. Fiumében ma is lépten-nyomon magyar emlékekkel találkozunk.

Fiume-Rijeka

A várostól 15 kilométerre van **Opatija**, mely **Abbázia** néven az Osztrák-Magyar Monarchia leghíresebb fürdőhelye volt. Királyok, császárok, híres művészek – köztük Jókai, Ady – gyakran megfordultak itt.

Abbázia-Opatija

Itt nyaralt a
szépséges

.....
királyné is.

Magyarország harmadik déli szomszédja, **Szlovénia** 1920-ban kapta meg a magyar Zala megye egy részét. Ma itt 10.000 magyar él. A tartomány folyója a **Mura**. Itt tenyésztették ki a nagytestű, erős **muraközi lovat**. Amikor még nem volt autó, muraközi lovak húzták a macskaköves utcákon a szódavizes, sörös hordókkal megrakott hatalmas szekereket.

Muraszombat Muravidék szombati nagy hetivásárainak helye, az ősi Széchy család birtoka volt.

Ilyen szép pincében csak jó borral kínálhat a lendvai gazda.

Lendva

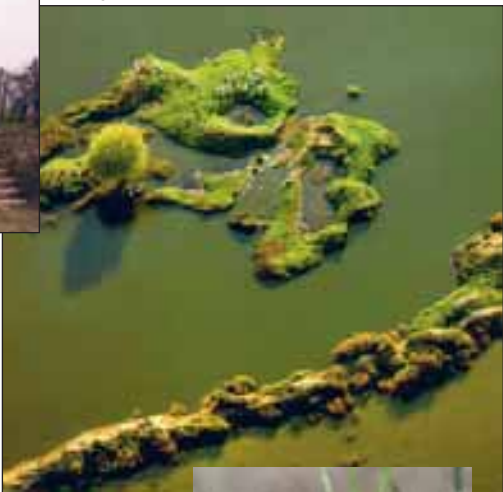
Szlovénia legmagyarabb városa, **Lendva** a Bánffy és Esterházy család birtoka volt. A ma is álló várkastély 1717-ben épült. A lendvai magyarok 2000-ben szép Szent István szoborral tisztelegtek a magyar államalapítás 1100 éves évfordulójának.

A **Duna-Tisza-Dráva-Száva** nemcsak halászok hálóját tölti meg, hanem gazdag termőföldet is táplál.

A négy folyó titokzatos partvidéke, szigetvilága ártéri erdők, vízinövények és -állatok otthona.

Bánáti sziget

A Duna bársonyos homokszigete Újvidéknél

A Duna és a Dráva találkozásánál csónakba ültünk, úgy csodáltuk a **Kopácsi Rét** védett mocsarait, erdőit.

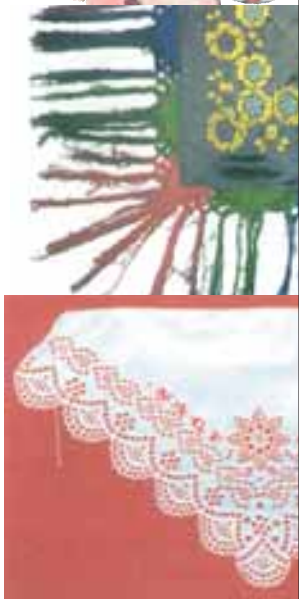

**Kóstoltatok már
édes kecsketejet?**

**Liba-hiba: a két tó közti ösvényen bukdá-
csolnak ahelyett, hogy vígan úszkálnának.**

**A doroszlói asszo-
nyok lyukhímzéssel,
kereszt szemmel,
szál- és laposöltéssel
gazdagon díszítik
ruhájukat.**

**Tarka mezei
csokor pompázik
a vajdasági
viseleten,
bútoron, kancsón,
terítőn.**

**Aki dudás akar lenni...
Délvidékre is mehet tanulni.**

